

VEDLEGG

Sentralt regelverk for skadedyrbekjempelse i barnehager og skoler

Her gis detaljert informasjon om sentrale punkter i lovverket med presise henvisninger, som kan bidra til å redusere problemer med skadedyr samt besørge miljø- og helsemessig trygge skadedyrbekjempelser i barnehager og skole. Dette vedlegget gir utfyllende informasjon om regelverket beskrevet i skadedyrhåndboken kapittel Skadedyrbekjempelse i barnehager og skole. Lover og forskrifter finnes på www.lovdata.no

Forskrift om skadedyrbekjempelse

Forskriften, som er hjemlet i smittervernloven¹ og folkehelseloven², har som formål å forebygge at skadedyr overfører smittsomme sykdommer til mennesker eller blir årsak til sykdommer/helseproblemer hos mennesker. Forskriften pålegger i § 2-1 og § 2-2 eier eller bruker av en bygning å sørge for at det settes i verk nødvendige tiltak for å forebygge og oppdage forekomst av skadedyr, og eventuelt utrydde skadedyr når forekomst tilsier det. Med bygning menes blant annet barnehager og skoler med tilliggende uteområder. Med eier/bruker menes både skolen/barnehagens ledelse og eventuelt andre eiere, for eksempel private eiere, kommunale eiendomsselskap eller lignende. Kommunen, ved sin miljørettet helseverntjeneste, kan gi eier/bruker pålegg om forebyggende tiltak og eventuell utryddelse når forekomst av skadedyr tilsier det.

Alle som utfører skadedyrbekjempelse, plikter i følge forskriften å benytte det mest miljø- og helsevennlige alternativet som samtidig gir ønsket resultat (det såkalte substitusjonsprinsippet)³. Siden det ofte finnes effektive giftfrie bekjempelsesmetoder, prioriteres dette framfor bruk av pesticider. Substitusjonsprinsippet inkluderer også regelen om at pesticider aldri skal benyttes til å forebygge mot skadedyr. F.eks. er det derfor ikke tillatt å plassere gift i åtestasjoner mot rotter uten at rotter faktisk er observert. I barnehager og skoler settes det ekstra krav til forsiktighet ved skadedyrbekjempelse fordi personer tilbringer lange perioder der samt at barn generelt er mer sårbare ved eksponering overfor pesticider enn voksne.

I følge forskriften skal skadedyrbekjempelse varsles til naboer og andre som kan bli berørt (nabovarsel)⁴. Det skal varsles om når tiltaket skal gjennomføres, hvilket bekjempelsesmiddel som brukes og om faresignaler og forholdsregler som må tas. Berørte som varsles vil f.eks. være elever, foreldre/foresatte og ansatte. Det kan også være aktuelt å varsle lag/organisasjoner mm. som bruker lokalene utenom skoletiden. Den som gjennomfører skadedyrbekjempelse på andres eiendom, skal være godkjent skadedyrbekjemper. Dette innebærer bestått eksamen fra to ukes kurs i regi av Helsedirektoratet samt minst 2 måneders praksis med tilsammen 40 bekjempelser.

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

Forskriften, som er hjemlet i folkehelseloven², har som formål å bidra til at miljøet i barnehager og skoler fremmer barns og elevers helse, trivsel, lek og læring, samt at sykdom, skade og alvorlige hendelser forebygges. Virksomhetens eier har ansvar for å påse at kravene i forskriften overholdes, jf. § 3. Videre skal virksomheten planlegges og drives slik at risikoen for spredning av smittsomme sykdommer er så liten som praktisk mulig (§ 13) og at avfall håndteres og oppbevares på en hygienisk betryggende måte (§ 12). Dette inkluderer også forhold tilknyttet skadedyr. Det er laget en veileder til forskriften fra Helsedirektoratet⁶ som utdyper nærmere kravene i forskriften.

Tilsyn med skadedyrbekjempelse

Det er den instans i kommunen som har ansvar for miljørettet helsevern, som skal føre tilsyn med at bekjempelser skjer i tråd med forskrift om skadedyrbekjempelse og forskrift om helse og miljø i

barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Kommunen kan gi pålegg om granskning, retting av forhold der det foreligger negativ helsepåvirkning, eventuelt stenging av lokaler der det foreligger overhengende fare for helseskade.⁵ Er f.eks. en skole/barnehage misfornøyd med gjennomføring utført av en innleid skadedyrbekjemper, kan de melde ifra til tilsynsmyndighet. Helsedirektoratet skal tilbakekalle godkjenningen hvis vilkårene har bortfalt eller skadedyrbekjemperen ansees uskikket.

¹ Lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven)

² Lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)

³ Forskrift om skadedyrbekjempelse §3-2

⁴ Forskrift om skadedyrbekjempelse §3-4

⁵ Forskrift om skadedyrbekjempelse §§2-3, 2-4, 2-5, 5-2 og 5-4 og forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler §§ 19.

⁶ Helsedirektoratet (2023). Veileder til forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/helse-og-miljo-i-barnehager-skoler-skolefritidsordninger>